

KONKURRENSVERKET	
2018-05-11	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

KLAGANDE

Svenska Skydd AB, 556605-7732

Ombud: Advokat Thomas Söderqvist och jur. kand. Camilla Lind
Box 7184
103 88 Stockholm

MOTPART

Tyresö Bostäder AB, 556482-8787

Ombud: Advokat Hampus Ek
Box 7229
103 89 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 22 september 2017
i mål nr 12737-17, se bilaga A

SAKEN

Offentlig upphandling

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten bifaller överklagandet och upphäver Tyresö Bostäder AB:s beslut att avbryta upphandlingen genom förnyad konkurrensutsättning inom ramavtalsområdet säkerhetsdörrar 15-111 Del CI.

YRKANDEN M.M.

Svenska Skydd AB yrkar att kammarrätten ska rätta upphandlingen genom att upphäva Tyresö Bostäder AB:s beslut att avbryta upphandlingen, vidhåller det som bolaget anfört i förvaltningsrätten samt tillägger i huvudsak följande. Tyresö Bostäder har saknat sakligt godtagbara skäl för att avbryta upphandlingen. Avbrytandebeslutet är godtyckligt och i strid med de grundläggande bestämmelserna i 1 kap. 9 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU). Efter att Svenska Skydd tilldelats kontraktet deltog Svenska Skydd vid ett förmöte tillsammans med Tyresö Bostäder där bolagen diskuterade de närmare villkoren för kontraktet. Vid mötet förklarade Tyresö Bostäder att bolaget inte hade för avsikt att installera 700-800 säkerhetsdörrar i enlighet med avropsförfrågan, utan istället genomföra en kampanj där varje hyresgäst tillfrågas om denne är intresserad av att få sin dörr utbytt till en säkerhetsdörr mot ett hyrespålägg. Tyresö Bostäder har i avropsförfrågan dock inte gjort något förbehåll som tar sikte på eventuella förhandlingar med hyresgästerna. Däremot kan det på flera ställen tydligt utläsas att upphandlingen inte var avhängig frågan om hyresgästernas eventuella godkännande. Av avropsförfrågan framgår att en justering nedåt av antalet dörrar endast skulle bli aktuell om det efter en inventering skulle visa sig att det redan fanns fler säkerhetsdörrar installerade än vad som tidigare hade uppskattats. Svenska Skydd bad Tyresö Bostäder vid flera tillfällen att göra en inventering, men Tyresö Bostäder gjorde aldrig någon inventering såvitt Svenska Skydd vet. Det kontrakt som Tyresö Bostäder försökte få Svenska Skydd att teckna avvek alltså väsentligt från den förnyade konkurrensutsättningen och dess villkor. Det är uppenbart att anledningen till att Tyresö Bostäder avbröt upphandlingen var att Svenska Skydd inte ville acceptera Tyresö Bostäders kontraktsvillkor. Svenska Skydd ifrågasätter inte att bristande konkurrens enligt rättspraxis som huvudregel utgör ett sakligt godtagbart skäl att

avbryta en upphandling. Även om det endast finns ett giltigt anbud i upphandlingen kan ett avbrytandebeslut dock vara godtyckligt. Ett avbrytandebeslut som grundar sig på bristande konkurrens måste meddelas i nära anslutning till den tidpunkt då det står klart för den upphandlande myndigheten att en sådan situation föreligger. I vart fall måste det meddelas innan den upphandlande enheten ingår avtalsförhandlingar med leverantören om kontraktets närmare utformning. Redan vid tidpunkten för förvaltningsrättens dom stod det klart för samtliga parter att endast Svenska Skydds anbud fanns kvar. Det var dock först drygt tre månader senare, efter omfattande kontakter mellan parterna om kontraktets närmare innehåll, som Tyresö Bostäder avbröt upphandlingen med hänvisning till bristande konkurrens. Det är inte rimligt att en upphandlande enhet tillåts åberopa bristande konkurrens för att avbryta en upphandling som enheten haft kännedom om alltsedan före det att tilldelningsbeslutet fattades och under tiden som diskussioner kring utformningen av avtalet har pågått. Detta öppnar upp för att den begränsade möjligheten att avbryta en upphandling missbrukas. En upphandlande enhet kan då meddela tilldelningsbeslut men sedan försöka få den vinnande leverantören att gå med på kontraktsvillkor som avviker från förfrågningsunderlaget. Om avtalsförhandlingarna inte får önskat resultat kan den upphandlande enheten besluta att avbryta upphandlingen. Detta förfarande strider uppenbart mot likabehandlingsprincipen och syftet med LOU. Avbrytandebeslutet har medfört att Svenska Skydd lidit, eller kan komma att lida, skada.

Tyresö Bostäder AB anser att överklagandet ska avslås, vidhåller det som bolaget anfört i förvaltningsrätten samt tillägger i huvudsak följande. Tyresö Bostäders avsikt avseende den avropade entreprenaden har varit att hyresgästerna inom de områden som varit föremål för avropet skulle betala för bytet till säkerhetsdörrar genom hyrestillägg. Innan avropet genomförts och utvärderats har det inte funnits någon möjlighet att bedöma storleken av ett

kommande hyrestillägg och lämna ett konkret erbjudande till hyresgästerna. Som en följd av dessa omständigheter har det inte heller varit möjligt att lämna en garanterad volym för avropet. I avropsförfrågan anges en uppskattning av antalet dörrar samt att antalet redan installerade säkerhetsdörrar inte slutinventerats varför det totala antalet dörrar som entreprenaden omfattar kan komma att justeras ned. Skrivningen i avropsförfrågan har inneburit att det inte funnits någon garanterad volym av dörrar för avropet. Det s.k. förmötet har inte inneburit någon form av kontraktsförhandlingar, utan vid mötet har i huvudsak förts en praktisk diskussion om hur utbytet av säkerhetsdörrar skulle hanteras i förhållande till Tyresö Bostäders hyresgäster. Tyresö Bostäder informerade om att möte måste hållas med hyresgästföreningen. Frågan om hyresgästernas godkännande har i sig orsakat viss tidsutdräkt men har inte på något sätt ändrat förutsättningarna för avropet eller medfört en förändring av villkoren för avropet på ett sådant sätt att det skulle kunna haft påverkan på anbudsgivningen. Som aktör i branschen får man utgå från att Svenska Skydd känt till de villkor som lagligen gällt beträffande hyresgästernas godkännande. Tyresö Bostäder har inte haft någon annan intention än att genomföra entreprenaden i enlighet med vad som angivits i avropet. Någon gemensam partsavsikt att ingå upphandlingskontrakt har dock uppenbarligen inte funnits eftersom Svenska Skydd invänt mot Tyresö Bostäders syn på avropet och den praktiska hanteringen avseende hyresgästernas godkännande av åtgärderna. Den bristande konkurrensen har blivit ett problem först när det stått klart att Svenska Skydd inte haft för avsikt att i egentlig mening stå för sitt anbud. Då endast Svenska Skydds anbud kvarstod efter leverantörskvalificeringen har Tyresö Bostäder haft sakligt godtagbara skäl för att avbryta upphandlingen. Svenska Skydd har inte visat att Tyresö Bostäder åsidosatt de grundläggande principerna i unionsrätten genom avbrytandebeslutet.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Tyresö Bostäder har genomfört ett avrop genom förnyad konkurrensutsättning av ramavtal 15-111 Del CI. Upphandlingen avsåg demontering och bortforsling av befintliga lägenhetsdörrar och byte till nya säkerhetsdörrar samt montering av nya postboxar i områdena Angelikan, Basilikan, Centralområdet, Ekbacken och Koriandergränd. Efter att Svenska Skydd tilldelats kontraktet beslutade Tyresö Bostäder att avbryta upphandlingen med motiveringen att Svenska Skydds anbud var det enda giltiga anbudet och att det därför förelåg bristande konkurrens. Frågan i målet är om Tyresö Bostäder haft grund för sitt beslut att avbryta upphandlingen.

Ett beslut att avbryta en upphandling måste vila på sakligt godtagbara skäl och får inte vara godtyckligt. Ett avbrytandebeslut måste också följa de gemenskapsrättsliga principerna som kommer till uttryck i 1 kap. 9 § LOU (jfr RÅ 2009 ref. 43 och EU domstolens dom i mål nr C-92/00 p. 47 m.fl.). Det är den upphandlande enheten som har bevisbördan för att det föreligger sakligt godtagbara skäl för ett avbrytande.

Ett av syftena med offentlig upphandling är att utveckla en effektiv konkurrens. För att uppfylla detta syfte bör tilldelningen av kontrakt organiseras på sådant sätt att den upphandlande myndigheten kan jämföra olika anbud och välja det förmånligaste på grundval av objektiva kriterier (jfr EU domstolens dom i mål nr C-27/98 p. 31). Som regel finns det därför godtagbara skäl att avbryta en upphandling när endast en lämplig anbudsgivare återstår efter kvalificeringsfasen (jfr RÅ 2008 ref. 35). Mot bakgrund av LOU:s syfte anser kammarrätten att den omständigheten att endast en lämplig anbudsgivare återstår efter kvalificeringsfasen som regel är ett godtagbart skäl att avbryta en upphandling även när det är fråga om avrop från ett ramavtal, där antalet potentiella anbudsgivare är begränsade till ramavtalsleverantörerna.

Enligt kammarrätten har en upphandlande enhet dock inte en ovillkorlig rätt att avbryta en upphandling i de fall det endast finns ett giltigt anbud. Även i de fall då det endast återstår ett giltigt anbud får ett beslut att avbryta en upphandling inte vara godtyckligt och måste vara förenligt med de gemenskapsrättsliga principerna. Om ett beslut om avbrytande är godtyckligt och därmed inte förenligt med principerna i 1 kap. 9 § LOU ska alltså beslutet upphävas, trots att det bara finns ett giltigt anbud. En annan ordning skulle innebära att bristande konkurrens skulle kunna åberopas som skäl för att avbryta en upphandling på t.ex. godtycklig eller diskriminerande grund.

Svenska Skydd har gjort gällande att avbrytandebeslutet är godtyckligt eftersom det grundar sig på att Svenska Skydd inte ville acceptera Tyresö Bostäders kontraktsvillkor, vilka enligt Svenska Skydd avviker från det som upphandlats genom avropet.

Den fråga som kammarrätten först har att ta ställning till är därför om Tyresö Bostäders syn på entreprenadens genomförande har avvikit från det som upphandlats genom avropet.

Avropets villkor och omfattning

Enligt Tyresö Bostäder kan antalet dörrar enligt avropsförfrågan komma att justeras ned dels på grund av att antalet redan installerade säkerhetsdörrar inte slutinventerats, dels på grund av att installation av säkerhetsdörrar förutsätter hyresgästernas godkännande. Enligt Svenska Skydd kan antalet dörrar endast justeras ned på grund av att antalet redan installerade säkerhetsdörrar inte slutinventerats.

I förfrågningsunderlaget anges att Del CI (förnyad konkurrensutsättning) ska användas vid leveranser som avviker från de löpande avropen, som exempelvis större beställningar gällande helt objekt, område, fastighet, trapphus eller byggnad. I avropsförfrågan anges att totalt ca 700-800

säkerhetsdörrar ska installeras. Vidare specificeras hur många dörrar som ska installeras i respektive område som avropet gäller samt anges att antalet redan installerade säkerhetsdörrar inte har slutinventerats varför totalantalet kan justeras ned.

Kammarrätten anser att den enda rimliga tolkningen av avropsförfrågan och förfrågningsunderlaget är den som Svenska Skydd gör gällande, dvs. att avropet har avsett byte av samtliga lägenhetsdörrar till säkerhetsdörrar i de aktuella områdena, vilka har uppgått till ca 700-800 dörrar, samt att antalet dörrar kunde komma att justeras ned endast på grund av att redan installerade säkerhetsdörrar inte slutinventerats. Den omständigheten att hyresgästernas godkännande för standardhöjande åtgärder i vissa fall krävs enligt 12 kap. Jordabalken medför inte att skrivningen i avropsförfrågan kan tolkas som att antalet dörrar kunde justeras ned även på denna grund.

Nästa fråga som kammarrätten ska ta ställning till är om det egentliga skälet till att Tyresö Bostäder beslutade att avbryta upphandlingen var sakligt motiverat och därmed förenligt med LOU.

Skälet till att Tyresö Bostäder beslutade att avbryta upphandlingen

Av utredningen framgår att Svenska Skydd tilldelades kontraktet den 9 mars 2017 efter att förvaltningsrätten meddelat dom den 14 februari 2017. Det skulle dock dröja till den 22 maj 2017 innan Tyresö Bostäder beslutade att avbryta upphandlingen. Redan denna omständighet talar mot att det egentliga skälet för avbrytandebeslutet var bristande konkurrens. Tyresö Bostäder har förklarat att anledningen till dröjsmålet var att det först var i slutet av maj som det stod klart för Tyresö Bostäder att Svenska Skydd inte haft för avsikt att stå för sitt anbud. Kammarrätten anser inte att Tyresö Bostäder visat att bolaget har stöd för denna uppfattning. Det framgår nämligen av ingiven epost-

korrespondens mellan parterna att Svenska Skydd i enlighet med avropsförfrågan har velat göra en inventering av antalet installerade säkerhetsdörrar och teckna avtal innan den 31 maj 2017, då anbudets giltighetstid löpte ut. Tyresö Bostäder har å andra sidan vid entreprenadens genomförande endast haft för avsikt att byta ut lägenhetsdörrarna för de hyresgäster som accepterar detta genom ett hyrespåslag. Som framgår ovan avviker detta på ett väsentligt sätt från vad den förnyade konkurrensutsättningen enligt avropsförfrågan och förfrågningsunderlaget har omfattat. Förändringen av villkoren för entreprenaden har således varit av sådan omfattning att den sannolikt haft en påverkan på anbudsgivningen. Efter att Svenska Skydd, genom epost-meddelande den 8 maj 2017, klargjort att bolaget inte accepterade de förändrade villkoren för entreprenaden beslutade Tyresö Bostäder att avbryta upphandlingen. Mot denna bakgrund, samt med beaktande av det som Tyresö Bostäder har anfört gällande skälet till avbrytandet, anser kammarrätten att utredningen visar att skälet till att bolaget beslutade att avbryta upphandlingen inte var bristande konkurrens, utan berodde på att Svenska Skydd inte accepterade Tyresö Bostäders villkor för entreprenaden.

Slutsats

Kammarrätten anser sammanfattningsvis att utredningen visar att skälet till att Tyresö Bostäder beslutade att avbryta upphandlingen var att Svenska Skydd inte accepterade att genomföra entreprenaden i enlighet med Tyresö Bostäders krav, vilka avvek från vad som upphandlats genom avropet. Ett avbrytandebeslut på sådan grund är godtyckligt och inte förenligt med principerna i 1 kap. 9 § LOU. Trots att Svenska Skydds anbud var det enda som kvarstod efter kvalificeringsfasen har alltså Tyresö Bostäder inte visat att bolaget haft saklig grund för att avbryta upphandlingen.

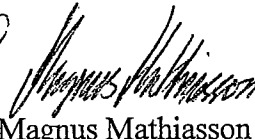
Överklagandet ska därför bifallas och Tyresö Bostäders beslut att avbryta upphandlingen upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 9).

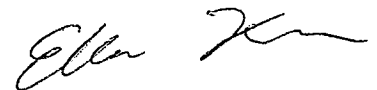
Christian Groth
lagman
ordförande

Magnus Mathiasson
kammarrättsråd
referent

Kaj Håkansson
kammarrättsråd

Ellen Agrenius Kushner
föredragande jurist

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 33

DOM

2017-09-22

Meddelad i Stockholm

Mål nr

12737-17

SÖKANDE

Svenska Skydd AB, 556605-7732

Ombud: Advokat Thomas Söderqvist och biträdande jurist Camilla Lind
Kiström Advokatbyrå KB
Box 7184
103 88 Stockholm

MOTPART

Tyresö Bostäder AB, 556482-8787

Ombud: Advokat Hampus Ek
Foyen Advokatfirma KB
Box 7229
103 89 Stockholm

SAKEN

Offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan om överprövning.

Dok.Id 889273

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00	08-561 680 01	måndag–fredag 08:00–16:30
		E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se		
		www.domstol.se/forvaltningsratt		

BAKGRUND OCH YRKANDEN M.M.

Tyresö Bostäder AB (Tyresö Bostäder) genomförde ett avrop genom förnyad konkurrensutsättning av ramavtal 15-111 Del CI som Husbyggnadsvaror HBV Förening (HBV) ingått för sina medlemmar. Upphandlingen avsåg säkerhetsdörrar. Tilldelningsbeslut meddelades den 13 maj 2016 varvid annan leverantör än Svenska Skydd AB (SSAB) antogs. Efter att SSAB ansökt om överprövning beslutade förvaltningsrätten i dom den 14 februari 2017 att upphandlingen inte fick avslutas förrän rättelse skett (mål nr 10638-16). Den 9 mars 2017 tilldelades SSAB kontraktet. Tyresö Bostäder beslutade därefter, den 22 maj 2017, att avbryta upphandlingen. Beslutet motiverades med att det förelåg bristande konkurrens då SSAB hade varit den enda leverantören som uppfyllde kvalificeringskraven.

SSAB ansöker om överprövning och yrkar att Tyresö Bostäders beslut att återkalla tilldelningsbeslutet och avbryta upphandlingen ska upphävas. Till stöd för sin talan anför SSAB i huvudsak följande. Tyresö Bostäder saknar sakligt godtagbara skäl att avbryta upphandlingen. Avbrytandebeslutet är godtyckligt och strider mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU) eller någon annan bestämmelse i angiven lag. Det har medfört att SSAB lidit eller kan komma att lida skada. Det verkliga skälet till att Tyresö Bostäder avbröt upphandlingen är parternas olika uppfattningar om vad som upphandlades genom den förnyade konkurrensutsättningen och kontraktets villkor. Om bristande konkurrens hade utgjort det riktiga skälet till avbrytandet skulle beslut därom ha fattats innan det nya tilldelningsbeslutet meddelades och innan parterna ingick faktiska avtalsförhandlingar. När grunden för avbrytandet inte har något samband med den verkliga orsaken till avbrytandet är det godtyckligt. I vart fall kan bristande konkurrens inte anses utgöra ett godtagbart skäl att avbryta en upphandling när det är fråga om förnyad konkurrensutsättning av ramavtal. Detta då endast ramavtalsleverantörerna

kan lämna anbud och konkurrensen således redan är begränsad i jämförelse med ett öppet förfarande. Därutöver har Tyresö Bostäder inte förbehållit sig rätten att avbryta upphandlingen på grund av bristande konkurrens.

Tyresö Bostäder bestrider bifall till ansökan och anför bl.a. följande. Den 8 maj 2017 meddelade SSAB att de inte var beredda att ta kontraktet vidare på angivet sätt. När SSAB inte längre var beredda att arbeta på det sätt som krävdes har Tyresö Bostäder konstaterat att man inte har möjlighet att gå vidare med SSAB som ende kvalificerade anbudsgivare samt att sakliga skäl att avbryta upphandlingen förelegat mot bakgrund av bristande konkurrens.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Utgångspunkter för prövningen

Lagen (2007:1091) om offentlig upphandling har den 1 januari 2017 upphävts och ersatts med lagen (2016:1145) om offentlig upphandling. Av övergångsbestämmelserna till den nya lagen framgår dock att den upphävda lagen gäller för sådan upphandling som påbörjats före ikraftträdandet. Eftersom den aktuella upphandlingen påbörjades före den 1 januari 2017 är det 2007 års lag som ska tillämpas i detta mål.

Av 1 kap. 9 § LOU framgår följande. Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

Av EU-domstolens praxis framgår att en upphandlande myndighet inte har någon skyldighet att fullfölja en påbörjad upphandling (mål C-92/00 HI punkterna 40 och 41). Rätten att avbryta en upphandling begränsas inte till undantagsfall eller när det föreligger allvarliga omständigheter (mål C-27/98

Fracasso och Leitschutz, punkterna 23 och 25). Den omständigheten att endast en lämplig leverantör återstår får i regel anses utgöra ett godtagbart skäl att avbryta en upphandling (RÅ 2008 ref 35). Ett beslut att avbryta en upphandling måste dock vila på sakligt godtagbara skäl, det får inte vara godtyckligt och det måste följa de grundläggande bestämmelserna i fördraget (RÅ 2009 ref. 43).

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om Tyresö Bostäder har haft sakligt godtagbara skäl att avbryta upphandlingen.

SSAB har gjort gällande att bristande konkurrens inte kan anses utgöra ett godtagbart skäl att avbryta en upphandling när det är fråga om förnyad konkurrensutsättning av ramavtal. Därvid har SSAB anfört att det endast är ramavtalsleverantörerna som kan lämna anbud och att konkurrensen således redan är begränsad i jämförelse med ett öppet förfarande.

Kammarrätten i Jönköping har inte ansett att en upphandlande myndighet är förhindrad att avbryta en upphandling på grund av bristande konkurrens när den aktuella marknadens konkurrenssituation är begränsad (kammarrättens dom den 24 juni 2009 i mål nr 1236-09). Mot bakgrund av detta avgörande finner förvaltningsrätten inte heller att en upphandlande myndighet är förhindrad att avbryta en upphandling på grund av bristande konkurrens när konkurrensen eventuellt är begränsad på grund av att upphandlingen har skett genom förnyad konkurrensutsättning av ramavtal. Oaktat vad SSAB anfört i denna del får Tyresö Bostäder således anses ha möjlighet att avbryta upphandlingen på denna grund. Omständigheten att det i upphandlingsdokumentet saknas förbehåll om att upphandlingen kan komma att avbrytas på grund av bristande konkurrens förändrar inte denna bedömning.

SSAB har även gjort gällande att Tyresö Bostäders beslut att avbryta upphandlingen är godtyckligt. Därvid har SSAB i huvudsak anfört att beslutet grundade sig på parternas oenighet avseende kontraktsinnehållet. Förvaltningsrätten kan inte utesluta att Tyresö Bostäders beslut i någon mån grundades på något utöver bristande konkurrens. I målet är det emellertid ostridigt att SSAB:s anbud var det enda anbud som kvarstod efter utvärderingen och att det bolaget därför tilldelades kontraktet. Vid sådana förhållanden finner förvaltningsrätten att Tyresö Bostäder får anses ha haft sakliga skäl att avbryta upphandlingen. Det har i målet inte heller framkommit att beslutet har medfört att de grundläggande principerna i unionsrätten har åsidosatts. SSAB:s ansökan om överprövning av avbrytande-beslutet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga (DV 3109/1A LOU).

Per Eskilsson

Rådman

Miriam Röstberg Omari har handlagt målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens avgörande ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.** Adressen till förvaltningsrätten framgår av avgörandet.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av avgörandet. Om avgörandet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när det kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag som avgörandet meddelades. För offentlig part räknas tiden för överklagande alltid från den dag avgörandet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

Prövningstillstånd i kammarrätten

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Överklagandets innehåll

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person- eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Även adress och telefonnummer till arbetsplatsen ska anges, samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning.

Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-post-adress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.

Om samtliga ovan nämnda person- eller adressuppgifter har lämnats tidigare i målet och fortfarande är aktuella behöver de inte uppges igen. Om någon uppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. uppgift om det avgörande som överklagas – förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för avgörandet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens avgörande som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Forts. nästa sida

Avtal före laga kraft i vissa mål

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens avgörande har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster,
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,
- lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner,
- lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, eller
- lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan fyra förstnämnda lagarna och i 20 kapitlet i de två sistnämnda lagarna.

Ytterligare information

Behöver ni fler upplysningar om hur man överklagar kan ni vända er till förvaltningsrätten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att prövningstillstånd meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster eller lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Vanligtvis får, då kammarrätten inte har fattat något interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, avtal slutas omedelbart. I de fall där kammarrätten har fattat ett interimistiskt beslut om att *avtal inte får ingås*, får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt det interimistiska beslutet. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitat ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen.
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet.
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd.
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta.
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

